

ANTIBIOTIK VA BAKTERIOFAGLARGA QARAMLIKNING ORGANIZM UCHUN TA'SIRI

Qaxxarova Muazzamoy O'ktamjonovna

Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi

jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya:

Antibiotiklar - bu bakteriyalarning o'limiga yoki ularning o'sish faolligining zaiflashishiga olib keladigan dorilar guruhi. Agar organizm patogen mikroorganizmlarga ta'sir qilsa, antibiotiklar bilan davolash oqlanadi. Antibakterial dorilar viruslar, protozoa va qo'ziqorin infeksiyalari bilan kurashishga qodir emas.

Kalit so'zlar: antibiotic, bakterifag, shtamp, bakteriyalar, mutatsiya

Hozirgi vaqtda ko'pchilik antibiotiklar bakterial infeksiyalarga qarshi kurashishga qodir emas, chunki bakteriyalar ko'p miqdorda antibakterial dorilarga chidamli bo'lib qolgan. Ushbu muammoni hal qilish uchun olimlar bakteriofag terapiyasidan foydalanish haqida tobora ko'proq o'ylashmoqda. Bakteriofag farq qiladi, chunki u bakteriyalar hujayralariga kirib, ularda ko'payadi va ularning to'liq erishiga olib keladi. U tanlangan va o'ziga xos tarzda, mikroorganizmlarning ma'lum bir turiga ta'sir qiladi. Bakteriofaglardan foydalanish ba'zi patogenlarga nisbatan antibiotik terapiyasiga yaxshi alternativ hisoblanadi.

Qaysi antibiotiklar va bakteriofaglar eng samarali

Bakteriofagli dorilar keng ta'sir doirasiga ega. Tarkibiga qarab ushbu dorilar sinfi quyidagilarga bo'linadi:

1. polivalent-bitta patogenning har xil turlariga ta'sir qiladi;
 2. kombinatsiyalangan-bir vaqtning o'zida bir nechta patogenlarga ta'sir qiladi.
- Bakteriofaglar og'iz orqali yoki shilliq pardalar shikastlanganda, xo'ppoz va xo'ppoz joylarida olinadi. Bunday bakteriofaglar qon oqimiga va limfa tizimiga juda tez kirib boradi va tanadan siydik bilan chiqariladi. Bakteriofaglarning asosiy

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th December, 2024

afzalligi ularning plastisitivligidir, bu patogenlarga birlamchi fagga chidamlilikning etarlicha uzoq muddatli ta'sirini ta'minlaydi. Ushbu toifadagi dorilar uzoq muddatli yuqumli kasalliklarni davolash uchun eng samarali hisoblanadi, ular bakterial tashuvchida depressiv buzuvchilik tufayli immunitetning zaiflashishi natijasida rivojlangan.

Antibiotiklar faqat tibbiy tadqiqotlar va laboratoriya tekshiruvlari bakterial infeksiya mavjudligini ko'rsatsa buyuriladi. Bolalar uchun antibiotiklar va bakteriofaglarini tayinlash to'liq tibbiy ko'rikdan va aniq tashxis qo'yilgandan so'ng amalga oshirilishi kerak.

Tabiiy sharoitda antibiotiklarning samaradorligi ko'plab omillarga bog'liq, shu jumladan:

tananing himoya mexanizmlari tabiiy to'siqlar, nonspesifik va o'ziga xos immunitet reaksiyalaridir.

1. Farmakokinetikasi.
2. Farmakodinamika.
3. Dori vositalarining o'zaro ta'siri.

Tasnifi

Antibakterial dorilar ikki guruhga bo'linadi: bakteritsid dorilar va bakteriostatik dorilar. Birinchisining harakati bakteriyalarni yo'q qilishga qaratilgan, ikkinchisi in vitro bakteriyalar o'sishini sekinlashtirish uchun mo'ljallangan. Bu yoki boshqa guruh bakterial infeksiyalarga qarshi kurashda yuqori samaradorlikka ega degani emas. Optimal samaradorlik minimal inhibitiv konsentratsiyaga (bakteriyalar o'sishini sekinlashtiradigan eng past konsentratsiya) nisbatan vaqt o'tishi bilan o'zgarib turadigan dori tanlash bilan ta'minlanadi. Shuningdek, ishlab chiqarish shakli, yosh toifasiga qarab dorilar guruhlariga bo'linish mavjud.

Tadqiqotchilar Toshkent shahrida kichik so'rovnoma o'tkazdi. Unda ishtirokchilardan antibiotik olgan yoki yo'qligi; agar olgan bo'lsa, qaysi hollarda va qanday antibiotiklar ekani so'raldi. So'rovnomada 30 dan ortiq 18-60 yosh oraliqidagi aholi qatnashdi. Ularning 30 yoshgacha bo'lgan 10 nafari 5-8 martagacha antibiotik olganini aytdi. Yana 30 yoshdan yuqori kishilar 3-4 marta, 50 yoshdan yuqorilar esa 1 marta yoki umuman olmaganini ma'lum qildi. Bu

raqamlardan butun O'zbekistonda aholi antibiotikdan shunday foydalanadi deb tushunmaslik kerak, chunki hududlarda antibiotikdan foydalanish poytaxt aholisidagidan ancha ko'proq ekani ehtimoli yo'q emas.

Antibiotik nimaga xizmat qiladi?

Antibiotiklar ba'zi mikroorganizmlar (bakteriyalar), hayvon to'qimalari, ayrim yuksak o'simliklar hayot faoliyati natijasida hosil bo'ladigan bakteriya va turli xil mikroblarning o'sishi, rivojlanishini to'xtatadigan organik moddalar hisoblanadi.

Antibiotiklar turli bakteriyalarni o'ldirishga xizmat qilishiga ko'ra, bir necha turlarga bo'linadi. Bakteriyali infeksiyalarni davolaydigan yuzlab turdagi antibiotiklar bo'lib, ularning asosiylari 6 guruhga bo'linadi. Eng ko'p qo'llanadigan antibiotiklar guruhi bu B-Lactam antibiotiklari bo'lib, ularni faqat bakteriyali infeksiya bilan kasallanish tashxisi qo'yilgandagina bemorda qo'llash mumkin. Maqolada ham aynan shu antibiotiklar ta'siri haqida so'z boradi. Qiziq nuqtasi shuki, aksar shifokorlar bakteriyali infeksiya tufayli kasallanish va virusli infeksiya tufayli shamollashni (masalan oddiy gripp yoki O'RVI) bir-biridan farqlashga qiynaladi va natijada ikkisiga ham antibiotik yozib beraveradi.

Buyuk Britaniya South Coast Medical Group (SCMG) kompaniyasining bosh partneri va bosh shifokori bo'lib ishlaydigan Umidjon Madaliyevning aytishicha, shamollash tashxisi qo'yilgan hamma holatda ham antibiotik ishlatish tavsiya qilinmaydi. Rivojlangan davlatlardagi ko'p miqdordagi tadqiqotlar va tekshiruvlar shuni ko'rsatganki, bolalardagi o'rta quloq yallig'lanishi (otitis media)da antibiotiksiz (placebo bilan) davolanganlarning 80 foizi 2-3 kunda o'zini yaxshi his qilgan bo'lsa, antibiotiklar bilan davolangan bolalarning 90 foizi 2-3 kunda o'zini yaxshi his qilgan (ya'ni 10 foiz foiz farq). 30 foiz bolalarda esa antibiotikning nojo'ya ta'siri kuzatilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <https://hesperian.org/wp-content/uploads>
2. <https://hesperian.org/wp-content/uploads>
3. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Antibiotiklar>